

BELEIDSPLAN SOCIALE VEILIGHEID

Prinses Julianaschool Gouda

Voorwoord

Op 1 augustus 2015 is de Wet Sociale Veiligheid in werking getreden. Deze wet verplicht schoolbesturen tot:

1. Het voeren van sociaal veiligheidsbeleid;
2. Het beleggen van de volgende taken bij een persoon: coördineren van het beleid ten aanzien van pesten en fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten;
3. De monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen, zodanig dat het een actueel en representatief beeld geeft. Hieronder valt ook het welbevinden van leerlingen.

Een veilige omgeving is voor kinderen van groot belang om zich goed te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren. In dit Beleidsplan staat beschreven hoe wij op de Prinses Julianaschool hiervoor zorgdragen. Met dit document willen wij niet alleen voldoen aan de wettelijke eisen maar vooral duidelijk maken welke afspraken er gemaakt zijn om onze leerlingen een veilig en ondersteunend leefklimaat te bieden.

Dit beleidsplan is bestemd voor:

Personeel, ouders en leerlingen van de school;

Andere personen die in opdracht van de school werkzaam zijn, zoals gastdocenten, vrijwilligers, stagiaires;

Ouders die ondersteunende werkzaamheden verrichten;

Bezoekers van de school.

Gouda, april 2018

Geaccordeerd door de (G)MR: mei 2018

Herzien: december 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
1. Visie, doelen en uitgangspunten.....	3
Christelijke identiteit op de Prinses Julianaschool	3
De Vreedzame School als preventiekader	3
Leerteam gedrag/ vertrouwenspersoon	3
Ouderbetrokkenheid bij het veiligheidsbeleid	4
Prioriteiten en plan van aanpak	4
2. Sociale veiligheid onderwijzen/ preventieve maatregelen	4
Uitdragen van een positief sociale en morele norm	4
De groep en de school: een gemeenschap	4
Investeren in de relatie met de leerlingen	5
Leerlingen worden medeverantwoordelijk	5
Positief gedrag bekrachtigen	5
De grondregels: basisregels in de school	6
Van grondregels naar groepsregels en groepsafspraken	6
Aanleren en handhaven van de grond- en groepsregels	7
Toezicht bij ons op school.....	7
3. Curatieve maatregelen	8
Anti-pest aanpak.....	8
Pestprotocol	9
Oplossingsgerichte Pest Aanpak (OPA)	9
Digitaal pesten.....	9
Herstelgesprekken.....	10
Zinvol straffen	10
Schorsing en verwijdering	11
4. Sociale Veiligheid monitoren	11
De Veiligheidsthermometer	11
Commissies van leerlingen	11
5. Bijlagen	12
Bijlage 1 Afspraken vrije ruimtes	13
Bijlage 2 Afspraken bij pleinregels - TSO en leerkrachten	16

1. Visie, doelen en uitgangspunten

Christelijke identiteit op de Prinses Julianaschool

Vanuit onze christelijke overtuiging willen wij op professionele en creatieve wijze een fijne, veilige en respectvolle leeromgeving creëren waarin kinderen zich veilig en geborgen voelen. Concreet betekent dit dat we aandacht besteden aan de manier waarop we met elkaar omgaan, dat we verschillen erkennen, respecteren en die zoveel mogelijk tot hun recht laten komen. We willen ervoor zorgen dat kinderen zich optimaal kunnen ontplooiën en leren verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en de ander.

Om daar op onze school eenduidig mee om te gaan, werken wij met het programma De Vreedzame School.

De Vreedzame School als preventiekader

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving. Onze school dient ook een school te zijn waar alle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren.

Leerteam gedrag/ vertrouwenspersoon

Op onze school vormen wij met de volgende personen het leerteam gedrag: Frederike van der Meijden (Intern Begeleider en vertrouwenspersoon), Annelies Kooij (gedragsspecialist en vertrouwenspersoon), Joey van de Plas (leerkracht groep 8), Linda van der Hoek (leerkracht groep 6) en Lotte van Welie (Intern Begeleider en vertrouwenspersoon)

Dit leerteam is bezig met de volgende punten:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. De Vreedzame School
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen mede in het kader van de wet BiO.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/De Vreedzame School.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, het bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Bijdragen aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied.
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen.
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van De Vreedzame School.
- De Vreedzame School agenderen in de teamvergaderingen.
- Inscholen en coachen nieuwe leerkrachten.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom De Vreedzame School.
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over De Vreedzame School.
- Zorgdragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.

- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentoer
- Fungeren als contactpersoon voor de leerling-mediatoren; regelmatig evaluatie met mediatoren.
- Zorg dragen voor afname kwaliteitszorginstrument Vreedzaam, waaronder Vragenlijst Groepsklimaat, Veiligheidsthermometer, Borgingsinstrument. In schooljaar 2017-2018 nemen wij alleen de Veiligheidsthermometer af. In schooljaar 2018-2019 nemen wij alle kwaliteitszorginstrumenten af.

Ouderbetrokkenheid bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op het terrein van sociale veiligheid. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag zoals pesten. We maken middels posters in de school en via de nieuwsbrief duidelijk bij wie ze terecht kunnen als er iets is. Middels de nieuwsbrief informeren we ouders ook over de thema's die we behandelen bij de lessen van De Vreedzame School, zodat er thuis aandacht besteed kan worden aan de onderwerpen.

Prioriteiten en plan van aanpak

- Ieder schooljaar monitoren we de Sociale Veiligheid middels het afnemen van een Veiligheidsthermometer
- In de toekomst komt er mogelijk een Veiligheidscommissie van kinderen (leerlingenraad).

2. Sociale veiligheid onderwijzen/ preventieve maatregelen

Met het programma De Vreedzame School leggen we het fundament voor een sociale competentie en burgerschap. Hier volgen enkele belangrijke elementen van het programma waaruit de leerlingen wekelijks lessen volgen in alle groepen.

Uitdragen van een positief sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- De omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School zichtbaar in de school en in alle groepen te hangen;
- Directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- Aanwezigheid van de directeur en het ambulant personeel bij de ingang en in de gangen van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.

De groep en de school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de groep vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de groep of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen. Aan het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School). Na de Kerstvakantie werken we opnieuw aan groepsvorming.

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die

gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Maatjesklas

Om de saamhorigheid tussen leerlingen en leerkrachten uit verschillende groepen te versterken werken we met maatjesklassen. Iedere groep is gekoppeld aan een andere groep (Zie school-ABC voor indeling). Regelmatig worden activiteiten gepland om samen te doen zoals; handvaardigheid, voorlezen, spelletjes, werken op de tablets etc.

Nieuwe leerkrachten

We zorgen ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. De voorstelbrief met foto wordt, middels het digibord, in alle groepen gedeeld. Nieuwe leerkrachten nemen ook deel aan een training over De Vreedzame School.

BSO

De medewerkers van Quadrant stellen zich voor in de nieuwsbrief voor de ouders. Dit wordt ook in alle klassen getoond zodat we weten wie er op onze school aanwezig zijn.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. De leerkrachten begroeten de leerlingen iedere morgen met een handdruk. Bij het uitgaan van de school worden de leerlingen ook persoonlijk gegroet.

Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken, zoals: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de groep een gemeenschap is, voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de groep. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met leerling-mediators, met een leerlingenraad en in bovenbouwgroepen worden groepsvergaderingen georganiseerd, waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hen aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten d.m.v. de eerdergenoemde maatjesklassen. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen/moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze 'verdedigers' kunnen zijn.

Positief gedrag bekrachtigen

We streven naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van 'opstokers', of complimenten.

Mensen hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een 'opsteker'.

Als iedereen in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep.

De grondregels: basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is¹. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we **grondregels**: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag. Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school en onze christelijke identiteit. De Vreedzame School biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader.

Onze grondregels:

- We horen bij elkaar
- We zijn zuinig op onze spullen
- We lossen conflicten samen op en beginnen opnieuw
- We zijn aardig voor elkaar

Van grondregels naar groepsregels en groepsafspraken

In de hal van de school hangt een grote banner met onze grondregels: 'Zo doen we het hier op school!'

¹ <https://www.nji.nl/Pesten-Probleemschets-Risicofactoren>

Om kinderen duidelijk te maken om welk gedrag het gaat laten leerkrachten in de eerste schoolweken concreet zien welk gedrag bij welke regel hoort. Zo worden de regels met elkaar ingevuld en snapt iedereen wat er met de regels wordt bedoeld.

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Deze regels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep.

De **grondregels** vormen een soort 'kapstok' waaraan de **groepsregels- en afspraken** worden 'opgehangen'. In de lessen van De Vreedzame School (blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondregels, de eigen groepsregels en de groepsafspraken. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen groepsafspraken. Daarbij wordt de link gelegd met de grondregels op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de grondregels. 'De grondregels gelden voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!' Om die reden zijn de grondregels in iedere groep aanwezig.

Aanleren en handhaven van de grond- en groepsregels

Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden **aangeleerd**. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de regels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het **handhaven** van regels vraagt ook iets van het **gedrag van de leerkracht** (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- Bewust zijn van het eigen (leerkracht) gedrag en de voorbeeldfunctie die hierbij hoort
- Leerlingen preventief herinneren aan de regel,
- Leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- Met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- Leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van regels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

Toeziht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben, naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid en naast ondersteuning daarbij, ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, de Tussenschoolse opvang en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken. Zie de bijlagen 'Afspraken vrije ruimtes' en 'Handleiding pleinregels TSO en leerkrachten'.

Bij het in- en uitgaan van de school

Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.

- De directeur en een ambulant persoon staan bij de deur als deze open gaat en verwelkomt elk kind persoonlijk door hem of haar goedemorgen te wensen.
- De ouders worden aangekeken en gedag gezegd.
- Ook de leerkrachten verwelkomen de kinderen met het geven van een hand.
- Alle professionals hebben een vaste plek bij het in- en uitgaan van de school. Zij houden daarbij ook goed zicht op de trappen en gangen.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaatkomers. In Parnassys wordt dit bijgehouden.
- Na schooltijd lopen de leerkrachten met de leerlingen mee naar de buitendeur en groeten elkaar.

We hebben regels opgesteld voor alle vrije ruimtes. De regels worden allemaal gelinkt aan de grondregels van onze school. Vanaf januari 2018 introduceren we om beurten deze afspraken.

3. Curatieve maatregelen

Anti-pest aanpak

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- Herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van een of meer leerlingen;
- Verschil in macht tussen leerlingen onderling

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan.

Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de groep en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Eén met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in.

Als er zich toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In het pestprotocol worden de onderscheiden stappen toegelicht (te vinden in de map; Werken aan Sociale Veiligheid", 3 exemplaren zijn aanwezig op school).

Pestprotocol

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA).

Oplossingsgerichte Pest Aanpak (OPA)

De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen één van de Coördinatoren Sociale Veiligheid en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen.

Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf. We gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij/zij hulp wil, en stelt met hem/haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders.
We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij/zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.
2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarbij ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij/zij heeft gedaan. Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Voor leerkrachten: Het uitgebreide stappenplan voor de uitvoering van de OPA is te vinden in het ABC-boek op SharePoint.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen om te leren gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot *digitaal* burger.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. Vanaf groep 5 worden ook lessen gegeven over het gebruik van sociale media. Zie map Sociale Veiligheid, hoofdstuk 13.3 t/m 13.6 + online werkomgeving van de leerkrachten.

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we de tijd om hierover met de groep te praten.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn/haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of wil de gepeste leerling niet meewerken, valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare binnen de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen geen resultaat hebben gehad – moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen, waarbij de vorm van zgn. herstelgesprekken wordt gehanteerd.

De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit 'angst' voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn/haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- **Relatie:** we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- **Autonomie:** We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren daarvan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- **Competentie:** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de

oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Het protocol wordt ingezet als leerlingen het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen. Deze leerlingen kiezen ervoor zich niet aan de grondregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken.

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de directeur/ib-er of in een andere groep.
- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld. De directeur bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen de desbetreffende leerkracht en/of directeur en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan er worden overgegaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Bijlage 3 Bijscholing Vreedzame School

4. Sociale Veiligheid monitoren

De Veiligheidsthermometer

- Via Vensters PO nemen we jaarlijks in groep 6-8 de veiligheidsthermometer af.

Commissies van leerlingen

(Streven voor de toekomst)

Om de sociale veiligheid in kaart te brengen, wordt er jaarlijks vanuit de leerlingen een Veiligheidscommissie samengesteld. Deze commissie van leerlingen buigt zich over de vraag hoe veilig de school is en wat er moet gebeuren om de school nog veiliger te maken. Mogelijk wordt dit een taak voor de leerlingenraad.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Afspraken vrije ruimtes

Bijlage 2: Handleiding pleinregels TSO en leerkrachten

Bijlage 1 Afspraken vrije ruimtes

GRONDREGELS JULIANSCHOOL:

We horen bij elkaar

We zijn zuinig op onze spullen

We zijn aardig voor elkaar

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Specifieke gedragsverwachtingen per ruimte

Schoolplein

We horen bij elkaar

Wij laten iedereen meedoen. Wij sluiten niemand buiten.

Groep 3 t/m 8 heeft een rooster voor balspel en tafeltennis, groep 5 t/m 8 ook voor speeltuin

We zijn zuinig op onze spullen

De kleuters mogen met de karren en de kleutermaterialen spelen.

Groep 1 t/m 4 mogen met zand in de zandbak spelen.

Als de bel gaat ruimen we de materialen op en gaan in de rij staan.

We spelen op de plaatsen die voor spel zijn bedoeld.

We zijn aardig voor elkaar

We helpen altijd als iemand wordt geplaagd of gepest.

We laten een medeleerling met rust op de afkoelplek

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Probeer een conflict eerst zelf op te lossen; lukt dit niet dan ga je naar de mediators of een leerkracht of TSO juf

Gangen en hallen

We horen bij elkaar

Ik kom op tijd op school en geef bij binnenkomst de leerkracht een hand.

We lopen altijd rustig door de school en praten op fluisterton.

We zijn zuinig op onze spullen

We houden de gang netjes.

We zijn aardig voor elkaar

Loop rechts op de trappen

We werken stil in de gang en overleggen op fluisterton.

Spelen in de gang groep 1-3: maximaal 2 a 3 kinderen per groep.

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Toiletten

We horen bij elkaar

We gaan naar het toilet op de afgesproken tijden.

We zijn zuinig op onze spullen

We houden de toiletten netjes

We zijn aardig voor elkaar

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Gymzaal

We horen bij elkaar

We zorgen ervoor dat het niet alleen om winnen gaat

We helpen elkaar bij het klaar zetten en opruimen van de materialen.

We zijn zuinig op onze spullen

We gebruiken de materialen waar ze voor bedoeld zijn.

We zijn aardig voor elkaar

We zorgen ervoor dat het voor iedereen leuk is, ook in de kleedkamer.

We zijn sportief, ook als we verliezen

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Extra lokalen of gesprekskamers

We horen bij elkaar

We zijn zuinig op onze spullen

We werken hier alleen met een volwassene

We zijn aardig voor elkaar

Wij gebruiken alleen onze eigen spullen en materialen.

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Naar de gymzaal lopen of een excursie:

We horen bij elkaar

We lopen 2 aan 2 in de rij

We zijn zuinig op onze spullen

We zijn aardig voor elkaar

We praten rustig

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Feesten en voorstellingen in de gymzaal:

We horen bij elkaar

We zijn zuinig op onze spullen

We zijn aardig voor elkaar

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

De fietsenstalling:

We horen bij elkaar

Ik zet mijn fiets in het rek van mijn groep.

We zijn zuinig op onze spullen

Ik ga voorzichtig om met andere fietsen.

We zijn aardig voor elkaar

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Als er iets misgaat vertel ik dit de juf of meester.

Bijlage 2 Afspraken bij pleinregels - TSO en leerkrachten

De grondregels vormen de basis voor deze afspraken.

Aanvullingen op de regels zijn altijd te herleiden tot de grondregels.

Schoolplein:

We horen bij elkaar

Wij laten iedereen meedoen. Wij sluiten niemand buiten.

Groep 3 t/m 8 heeft een rooster voor balspel en tafeltennis (+ speeltuin alleen groep 5 t/m 8).

- Tijdens de gymles wordt er volgens rooster een spel aangeboden wat vervolgens ook o.l.v. de leerkracht in de pauze buiten gespeeld wordt. Op deze wijze wordt het spelrepertoire uitgebreid. Vanzelf zullen kinderen niet het transfer van gymzaal naar plein maken.
- Groep 1 en 2 mogen altijd met de bal.
- Optie: Pleinspeelkaarten inzetten
- Het rooster voor de speeltuin geldt op dinsdag, donderdag en vrijdag ook tijdens de TSO.

We zijn zuinig op onze spullen

Over de karren en kleutermaterialen:

- Groep 3 speelt 's morgens een deel van de pauze mee met de kleuters. Dit geldt tot ...
- Karren en planken worden om 11.30 opgeruimd onder de brandtrap bij de directie-kamer.

Over de zandbak:

- De zandbak is open wanneer het weer het toelaat.
- Nadat de laatste groep gespeeld heeft wordt het speelgoed opgeruimd en tegen het hek, dichtbij de kleuterschuur gezet. Het zeil gaat over de zandbak. Als de kleuters ook 's middags nog in de zandbak spelen mogen de materialen in de zandbak, onder het zeil, blijven liggen.
- Zandbakmateriaal alleen in de zandbak gebruiken.
- We zorgen er met elkaar voor dat het zand in de zandbak blijft, hiervoor is het nodig regelmatig te vegen.

- Geen blaadjes en takjes in het zand i.v.m. verrotting.
- Niet lopen over het zeil.

Over de spelmaterialen:

- Lunchpauze groep 1 en 2: de kinderen horen aan de handbel dat de TSO start. De leerkrachten ruimen dan met de kinderen de (rijdende) materialen op bij de trap. Kleutermaterialen zoals planken en tonnen mogen wel gebruikt worden maar moeten om 12 uur opgeruimd worden.
- In de hal bij groep 3 staan stelten. In de kast zijn materialen te vinden zoals tafeltennisbatjes en behendigheidsmateriaal. Deze mogen gebruikt worden tijdens pauzes. Let op het opruimen!
- Alleen als de groep tafel-dag of balspel-dag heeft, gaat de bal mee naar buiten.
- Groep 3-4 heeft in de klas een zachte bal en enkele paardentuigen.
- Groep 5-8 heeft in de klas een zachte en harde bal. De harde bal gaat alleen mee naar buiten als de groep naar de speeltuin gaat.
- In de keuken ligt een lang touw dat voor algemeen gebruik is.
- De TSO heeft een basketbal in beheer waar om gevraagd kan worden door de kinderen van de groep die balspel heeft. Ook zijn er gele kunststof stoepranden.

Over de plaatsen waar wel of niet gespeeld kan worden:

- Eén groep gaat met een TSO-medewerker naar de speeltuin. Dit kan alleen als er voldoende medewerkers op het plein zijn.
- Balspel-plein is naast de gymzaal. De blinde muur is het doel. Groep 1-4 mag daar ook voetballen
- Balspel mag ook eventueel achter het podium gespeeld worden, als de basket bezet is.
- Niet spelen op de brandtrappen, containers en tussen de fietsen.
- Geen materiaal op en onder klimrekken.
- Krijten alleen op de tegels.
- Regen bij TSO: in overleg wordt er gebeld en gaan de kinderen naar binnen. TSO heeft dan de verantwoordelijkheid voor de kinderen in de groep.

We zijn aardig voor elkaar

We helpen altijd als iemand wordt geplaagd of gepest.

We laten een medeleerling met rust bij de afkoelplek

- De afkoelplek is het plaatsje bij de buitendeur van de gymzaal
- Een leerling kan vrijwillig naar de afkoelplek gaan, of er op aanraden van een leerkracht/ TSO-medewerker naartoe worden gestuurd.

Over de toiletregels:

- Groep 1 en 2 mogen tijdens pauze en TSO naar binnen om naar toilet te gaan, zij melden dit eerst.
- Groep 3 en 4 mogen tijdens pauze en TSO naar het toilet (gang groepen 3, tijdens TSO is de deur dicht TSO heeft een sleutel).
- Groep 5 t/m 8 mogen tijdens pauze en TSO niet naar toilet (hoge uitzondering wel).

We lossen conflicten op en beginnen opnieuw

Afspraken voor de mediators:

- Twee leerlingen verzorgen de foto's op het bord in de hal
- Je zorgt dat je op tijd aanwezig bent in de pauze waar in je dienst hebt, je hebt een hesje aan (en hebt het formulier en de stopwatch bij je, als je hier mee werkt).

- Als er geen conflicten zijn kan je gewoon meespelen met kinderen. Zorg dat je het goede voorbeeld geeft op het plein! Houd je aan de regels. Speel bijvoorbeeld met de jongere kinderen mee of bedenk met hen een spel.
- Als er een conflict is zoek je op het plein een rustige plek. Als dit echt niet mogelijk is mag je binnen gaan zitten bij de mediatieplek. Je kan deze plek ook gebruiken als je later op de dag iets moet oplossen. Dit gaat altijd in overleg met je eigen leerkracht.
- Willen leerlingen het conflict niet oplossen of het is conflict 'te groot', dan breng je de leerlingen bij de leerkracht of TSO juf.
- Na afloop vul je een formulier in (ligt in kastje). Dit formulier leg je in het blauwe hoesje en je hangt je hoesje weer op

Bijlage 3 Bijscholing Vreedzame School (TSO medewerkers)

Oefenplaats

De school kun je zien als een mini-maatschappij. Je oefent er de omgang en samenwerking met elkaar. Het kind krijgt een stem, dus daarom stimuleren we hen om zelf oplossingen te bedenken. Binnen gestelde kaders krijgen de leerlingen dus ruimte.

Grondregels

Zo willen wij het! Alle afspraken hangen aan de grondregels. Voorbeeld: Wij horen bij elkaar... dus sluiten we elkaar niet buiten. Wij zijn zuinig op onze spullen... dus ruimen wij deze na het spelen weer netjes op in de bakken.

Goed gedrag bevorderen

In de klas kunnen groepsafspraken gemaakt worden en activiteiten georganiseerd worden ter bevordering van de groepsvorming. Dit gaat op het plein niet, dat is een vrijere ruimte. Hoe gaan we daar mee om?

- contact maken (zie de kinderen echt)
- actieve houding (we lopen rond)
- voorbeeldgedrag (hoe los je een conflict op?)
- opstekers geven (we zien snel wat mis gaat, maar kunnen ook eerder opstekers geven als het goed gaat)
- steeds terugkomen op de grondregels

Ongewenst gedrag... wat nu?

Respectloosheid ervaren TSO medewerkers als het ergste in de uitvoering van hun werk. Worden ze wel gezien als gelijke van de leerkrachten? Bekendheid als gelijkwaardige medewerker is dus belangrijk. Daarom info in nieuwsbrieven en op het bord in de hal.

Zinvol straffen/ corrigeren

Als je zelf iets signaleert: Corrigeer klein, dichtbij, rustig en vriendelijk.

- Wat zag je? "Ik zie dat je zand uit de zandbak schept."
- Wat verwacht je? "Ik wil graag dat je het zand in de zandbak laat."
- Sluit af met een opsteker "Fijn, zo kunnen we nog lang met het zand spelen!"

Ingrijpen op gedrag waarbij een ander kind betrokken is: Spreek individueel aan, blijf in relatie staan, geef ruimte aan gevoelens.

- Zeg het kind waarom je ingrijpt: "Ik roep jou bij me omdat ik heb gehoord dat je iemand hebt gekrabbd."
- Moet het kind misschien even afkoelen voordat je in gesprek kunt? Afkoelplek wordt de achterdeur naar de gymzaal.
- Luister naar het verhaal: "Wat is er volgens jou gebeurd?"
- Vraag het kind te bedenken hoe het probleem op te lossen is. De oplossing moet gericht zijn op herstel van de 'schade'. "Hoe kun je .. helpen zodat hij/ zij er minder last van heeft?"
- Vervolg: "Hoe doe je dat de volgende keer?"
- Hulp: "Kunnen anderen je hierbij helpen?"
- Vertrouwen uitspreken: "Je kunt dit, ik vertrouw daar op!"

Conflictoplossing

Gradaties in conflictoplossing:

- Leerlingen proberen het eerst zelf via de stappen van Los het op/ Praat het uit
- Leerling-mediators kunnen hulp bieden
- Corrigerend gesprek volgens bovenstaande stappen
- Grensoverschrijdend gedrag melden bij leerkracht (zo nodig worden ouders ingelicht).